

Türk Hayatı Mecmuası

Cumhuriyet'in ilk yıllarında yayımlanmış bir mecmua.

Başyazarlığını Selanikli Fazlı Necip'in, müdürlüğünü Halil Lütfi'nin yaptığı *Türk Hayatı* mecmuası, 1925-1926 yılları arasında 26 sayı yayın hayatını sürdürmüştür. Merkezi İstanbul'dur. Mecmuanın ilk sayısı 1 Mart 1925, son sayısı ise 15 Mart 1926 tarihinde okuyucuyla buluşmuştur. Mecmua başlangıcından 9. sayıya kadar 48 sayfa, 10. sayıda 32 sayfa, 11 ve 12. sayıda 40 sayfa, 13. sayıdan itibaren 32 sayfa olarak çıkmıştır. İlk sayıdan on ikinci sayıya kadar mecmuanın dağıtım yeri, Vatan Matbaasında Daire-i Mahsusa olarak geçerken on üçüncü sayıdan itibaren Bâb-ı Âlî Karşısında Hüsn-i Tabiat Matbaası olarak belirtilmiştir. Yayın hayatını satışından elde ettiği gelire idame ettiren *Türk Hayatı*'nda hiçbir reklama yer verilmemiştir.

Her ayın başı ve ortasında okuyucuyla buluşacağı söylenen mecmuanın programı hakkında ilk sayıda Fazlı Necip tarafından şöyle bir yazı kaleme alınmıştır:

Program

Türk Hayatı, daima Türk muhitine müfit [faydalı] şeylerden bahsedecektir.

Türk'ün mazisine, hâline, istikbaline temas eden safahat [evreler] ve hadisat [hadiseler] ile meşgul olacak, mazinin şanlı, garip, ince fevkalade hadiselerini tatlı hikâyeler, romanlar, millî fıkralarla arz edecektir. Hikâyelerimiz, romanlarımız en maruf [tanınmış] ve mümtaz [seçkin] muharrirlerimizin [yazarlarımızın] asarından [eserlerinden] olacaktır. Millî fıkralar yirmi seneden beri zarif meclislerde söylenirken güzelleri seçilerek, kaydolanmış, itinalarla tasvir edilmiştir. Üç kısımdır.

1. *Tarihî fıkralar: Türk hayatında yaşanmış, eşhası [kişileri] malum zarif, meşhur hadisat.*
2. *Tuhaf fıkralar: Zürefâ [Zarif kimseler] mehâfilinde [meclislerinde] nakledilen ve kahkahalar uyandıran sırf Türk ahlakına ait tuhafıklar ve zarafetler.*
3. *Hafif fıkralar: Teklifli cemiyetlerde çoluk çocuk yanında söylenmeyen yahut üstü örtülü imalarla nakledilen biraz açık, şühâne vekâyi [olaylar]... Bunlar da huzurunuzda çıkabilecek, edibâne, zarif bir surette tasvir edilmiştir.*

Yüzlerce fıkralar müstahzar [hazırlanmış] olduğu için her nüshamızda muntazaman [düzenli olarak] her kısımdan birer ikişer numune [örnek] koyabileceğiz.

Hâli tasvir ve tenşit [neşelendirme] için siyasiyata [siyasi işlere] temas etmeyerek her on beş gün içindeki mühim, tuhaf hadisatın [hadiselerin] meşhurlarını resimleriyle arz edecek, seyahatlerden, kadın hayatından, salon oyunlarından, spordan, güzel yemeklerden, faydalı reçetelerden bahseyleyeceğiz.

Milletin istikbalini tenvire [aydınlatmaya] yarayacak ilmî, fennî, içtimai [sosyal] mübahasât [fikir tartışmaları] da

Avrupalılardan iktibas edilerek [aktarılarak] can sıkmayacak, herkesin anlayıp zevk alacağı hafif bir lisan ile yazılmış olmak şartıyla sahifelerimizde [sayfalarımızda] yer bulacaktır.

Hasılı Türk Hayatı'nın mesleği karilerini [okurlarını] Türk muhiti ve âdâtı [âdetleri] içinde, millî, edibâne, zarif ve müfit [faydalı] bir surette eğlendirmek, hayatın acılıkları, yorgunlukları arasında neşeli, faydalı, tatlı saatler yaşamalarını temin eylemektir.

Romanlarımız en sona tamam bir veya iki forma olarak konulacaktır. Arzu eden karilerimiz [okurlarımız] bunları tefrik ederek [ayırarak] ayrıca ciltlettirebilecektir.

Kıymetli muharrirlerin [yazarların] nefis eserlerini iyi kâğıtlara, güzel bastırarak satmak suretiyle istifade mümkün olduğunu ispat için işte yetmiş sahifelik [sayfalık] koca bir cildi her yerde yalnız on kuruşa sattırıyoruz. Mecmuanın cebe sığması, kolay ciltlenmesi, güzel kullanışlı bir kütüphane teşkil etmesi için bu hacmi intihap ettik [seçtik]. Rağbet gördüğümüz nispette şükranımızı ifa için kâğıdı daha güzelleştirecek, resimlerimizi çoğaltacağız.

*Türk Hayatı programına uygun şekilde 26 sayı yayın hayatına devam etmiştir. Bu süre içinde mecmuada yayımlanan yazıların hemen hepsi bizzat Fazlı Necip tarafından kaleme alınmıştır. Fazlı Necip okur gözünde olumsuz bir intiba bırakmamak için yazıların çoğunda imzasını kullanmamıştır. Emine Veli Aldık, Neclâ İrfan Hanım ve Mithat Cemal mecmuada imzası görülen diğer isimlerdir. Bunların yanı sıra Ârî, Güzin ve Raik gibi müstear isimle birkaç yazı görülse de bunların kimliklerine dair bir bilgiye ulaşılammıştır. İkinci sayıda görülen Mithat Cemal [Kuntay] imzalı "Annemin Kabrinden Semaya Hitap" başlıklı şiir, mecmuada görülen yegâne şiirdir. Mecmuada "Program" yazısına riayet edilerek resim ve çizimlere her yeni sayıda daha yoğun bir şekilde yer verilmiştir. Türk Hayatı'nın çıktığı ilk yılın sonunda okuyucu nezdinde belirli bir seviyeye eriştiği, 10. sayıda yer alan "Türk Hayatı" başlıklı şu yazıdan anlaşılmalıdır: *Mecmuamız her tarafta en münevver halk tarafından rağbete ve takdire mazhar oldu. Bunun şükranını ifa için 12. numara ile bir cilt tamam olunca hacmi büyütülecek, resimleri tezyit edilecektir.* Bu ifadeler, aynı zamanda mecmuanın hitap ettiği kesimin aydın kimseler olduğunu haber vermektedir.*

Türk Hayatı'nın muhtevası incelendiğinde tüm sayılarda ortak olan bölümlere rastlanmaktadır. Bu bölümler "Malumat Hazinesi", "Dedikodu", "Kadın Hayatı", "Aile Eğlenceleri", "Sofra Hayatı", "Son Günlerde Neler Olmuş?", "Millî Fıkralar", "Küçük Hikâyeler", "Eğlence" gibi başlıklardan müteşekkildir. Söz konusu bölümler, dönemin güncel meseleleri ile magazin hadiselerine dergide yer verildiğine işaret etmektedir. "Kadın Hayatı", "Aile Eğlenceleri" ve "Sofra Hayatı" gibi bölümlerde özellikle İstanbul sosyetesinde hâkim olan Batılı yaşam tarzının okuyucuya özendirildiği görülmektedir. Basın tarihi açısından "Son Günlerde Neler Olmuş?" bölümünün üzerinde ayrıca durulması gerekmektedir. Burada yer alan haberlerde, yurt içi ve yurt dışındaki askerî, siyasi ve sosyal gelişmelerden, Gazi Mustafa Kemal'in yurt gezilerinden, Türkiye Büyük Millet Meclisinin çalışmalarından, kanun hazırlıklarından, Latih alfabesine geçişin Türk diline fayda sağlayacağından, Türk-Fransız, Türk-Rus, Türk-İngiliz, Türk-Yunan ilişkilerinden, cumhuriyet rejimine karşı başlatılan isyanlardan, İstiklal Mahkemelerinin uygulamalarından, Musul meselesinden, Türk sporcuların başarılarından vs. siyasi ve sosyal gelişmelerden söz edilmektedir. O gün cereyan eden güncel hadiseler mecmuanın kayıtsız kalmadığını gösteren yedinci sayıdaki "Hurûfât ve İmlâ Meseleleri" başlıklı yazı şu şekildedir:

Hurufat [Harfler] ve İmla Meseleleri

Türk irfan hazinesine vakit vakit kıymetdar [kıymetli] eserler ihdâ [hediye] eden Darülfünun müderrislerinden [hocalarından] Avram Galanti Bey bu defa da Türkçenin hurufat [harfler] ve imla meseleleri hakkında ilmî, müfit

[faydalı] bir risale neşretti. Himmeti meşkûr [övlümü] olsun.

Latin harfleri ve imla meseleleri efkârı [fikirleri] senelerden beri işgal eden ve bir türlü hallonulmayan ehemmiyetli ihtiyaçlarımızdandır.

Bütün eski kitaplarımızı feda demek olan Latin harfünü kabul etmeye taraftar bir ekseriyet bulunabilmesine imkân tasavvur edemeyiz.

Fakat mevcut harflerimizden [ç ha, ç hı; ÷ zel, ÷ ze] gibi Türkçede aynı sadayı veren, müşkülât ikândan [ortaya çıkarmaktan] başka bir şey yapmayan mükerrerleri temizlemek, savtî [sesli] harfleri kıraati temin edebilecek surette ıslah ve ikmal eylemek, imlamızı kaidelere, kati [kesin] bir şekle koymak için ilmî bir heyet tayinine büyük ihtiyaç vardır.

Maarif Vekâleti himmetler, fedakârlıklar ibraz ediyor [gösteriyor]. Senevî [senelik] yirmi, otuz bin liralık bir tahsisat [ödenek] ile vücuda gelmesi mümkün olan pek muhtaç bulunduğumuz "Akademi" tarzında ilmî bir heyet teşkili de Hamdullah Suphi Beyefendi'nin zamanına nasip olmasını temenni eyeriz.

Mecmuanın bir diğer ve belki de en ayırt edici yanlarından biri "Türk Tarihinin Büyük Şahsiyetleri" yazı dizisini ihtiva etmesidir. Burada Gazi Mustafa Kemal Paşa, Fevzi Paşa, İsmet Paşa, Ziya Gökalp, Kâzım Emin Bey, Besim Ömer Paşa ve Celal Muhtar Bey gibi devrin önemli simaları üzerine yazılara yer verilmiştir. Fazlı Necip, hakkında yazı kaleme aldığı bu isimlerden birçoğuyla yüz yüze görüşme fırsatı bulduğunu dile getirmekle beraber sadece İsmet Paşa ile karşılıklı görüşemediğini ifade etmiştir. Mecmuada yer alan ve tarihî kıymeti haiz bir başka yazı dizisi de "Tarihten Sayfalar" bölümü altında yazılan "Rumeli'ni Neden Kaybettik?" başlıklı dizidir. Mecmuanın ikinci sayısı ile birlikte başlayan bu yazı dizisi içinde "Başlangıç", "Makedonya Meselesi Doğarken", "Mesele Canlanıyordu", "Makedonya İklimi ve Ahalisi", "İktisadi ve Mali Vaziyet", "Galip Paşa", "Emrullah Efendi", "Zihni Paşa", "Pazar Mektepleri", "Vali ve Müşir Kavgası", "Radovişteli Mustafa Bey", "Teselya Harbi", "Rıza paşa", "Hasan Refik Paşa", "Necmeddin Molla", "Tevfik Bey", "Miss Iston Vakası", "Hayri Paşa", "Hasan Fehmi Paşa", "319 Hadisatı", "Hüseyin Hilmi Paşa", "Rauf Paşa", "Hüseyin Hilmi Paşa" ve "Ecnebi Meselesi" alt başlıklarında önemli kişi ve olaylar irdelenmiştir. Fazlı Necip'in kaleminden çıktığı anlaşılan bu yazı dizisi ayrı bir kitap olarak neşredilmiştir.

Mecmuanın ikinci sayısı Gazi Mustafa Kemal Paşa'nın fotoğrafı ve onun altında yer alan *Asilere ve mürtecelere [gericilere] karşı hükûmetçe ittihaz olunacak [alınacak] tedâbîrin [tedbirlerin] şekli ve mahiyeti hakkında Halk Firkasında mesut inkılabı yapanların muvaffakiyetiyle [başarısıyla] ikmal edeceklerini [tamamlayacaklarını] temin eden Türk tarihinin en yüksek siması, en büyük şahsiyeti Mustafa Kemal Paşa satırlarıyla okuru selamlamasıyla dikkat çekmektedir. Yine dördüncü sayıda Mustafa Kemal Paşa hakkında bir yazıya yer verilmiştir. Fazlı Necip bu yazısında, yüz yüze görüştüğü Atatürk'ü şöyle tarif etmektedir: *Mustafa Kemal Paşa'yı hayalimde çatık kaşlı, iri yarı, sert tavırlı, yaşlı bir asker tasavvur ederdim. Kendisini görünce mütehayyir oldum. Henüz kırkını geçmemiş bir gençti. Bir diplomat kadar nazik ve mütevazı idi. İçinde zekâ nurları parlayan nafiz enzarının sehâh, harikulade bir cazibesi vardı. Ağır ağır, vakarıyla fakat pek tatlı ve zarif söyledi. Bütün temas edenler gibi ona ben de meclup olmuştum.* Gerek bu ifadeler gerek mecmuada Gazi Mustafa Kemal ve onun getirdiği yeniliklerin övgülerle takdimi, mecmuanın Cumhuriyet ve Mustafa Kemal'e hayranlığını açık bir şekilde göstermektedir.*

Fazlı Necip başyazarlığını yaptığı mecmuada *Ah Anne* romanını 13 ila 24. sayılar arasında tefrika etmiş, *Türk Kızı* romanını ise 12. sayıya ek olarak vermiştir. Yazarın *Külhani Edipler* adlı romanı ise 25 ve 26. sayılarda ek olarak

verilmeye başlanmışsa da mecmuanın kapanmasıyla birlikte yarım kalmıştır. Fazlı Necip bu eserini daha sonra kitap olarak neşretmiştir.

Dönemin diğer mecmualarında görülen maddi yetersizlikler *Türk Hayatı*'nda da yaşanmış, bu durum derginin kapanmasına yol açmıştır. *Türk Hayatı*'nın 26. sayısında yer alan aşağıdaki yazıyla her ne kadar geçici olarak okuyuculara veda edildiği ifade edilmişse de mecmua bu sayıdan sonra yayın hayatına tekrar dönmemiştir:

Aziz Karilerimize [Okurlarımıza]

Türk Hayatı münevver [aydın] karilerimize [okurlarımıza] muvakkaten [geçici olarak] vedaya mecbur oluyor. Şimdilik mecmuanın neşriyatı [yayını] tatil edilecek, yalnız başladığımız Fazlı Necip Bey'in Külhani Edipler romanını ikmal [tamamlamak] için her hafta 16 sahifelik [sayfalık] bir forma roman neşrolunarak her yerde beş kuruşa verilecektir.

Türk Hayatı abonelerinden matlupları [alacakları] kalmış olanlara arzularına göre roman formları takdim edilecek yahut matluplarının [alacaklarının] bakiyesi [kalanı] Hüsn-i Tabiat Matbaası idaresince aynen tesviye olunacaktır [ödenecektir].

Fazlı Necip Bey'in romanlarını okuyanların, Külhani Edipler romanına da rağbet göstereceklerini şüphesiz addeyleriz. Bu roman muharririn [yazarın] en nefis asarındandır [eserlerindedir].

Fazlı Necip'in hayatının son demlerinde, Cumhuriyet'in ilk yıllarında yayımlanma fırsatı bulan *Türk Hayatı*, dönemin kültür, sanat ve eğlence hayatına ışık tutması; Atatürk ve inkılaplarına destek vermesi yönüyle kültür hayatımızdaki yerini almıştır. Çıkarıldığı dönemde birçok gazete ve mecmuanın yaşadığı maddi imkânsızlıklar *Türk Hayatı*'ni da etkilemiş ve kapanmasında en büyük etken olmuştur.

Ömer GÖK

KAYNAKÇA

BİNGÖL, Jale, **Selânikli Fazlı Necip'in Hayatı, Romanları ve Mektupları**, yayımlanmamış mezuniyet tezi, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türkoloji Bölümü, İstanbul 1955.

Fazlı Necip ve Mahmut Muhtar Paşa, **Rumeli'yi Neden Kaybettik**, haz. Nurer Uğurlu, Örgün Yayınevi, İstanbul 2007.

Fazlı Necip, **Ah, Anne**, haz. Selda Uygur Gürbüz, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul 2021.

Fazlı Necip, **Külhanî Edipler**, Salkımsöğüt Yayınları, Erzurum 2012.

Fazlı Necip, **Türk Kızı**, haz. Tayfun Haykır, Kurgan Edebiyat Yayınları, Ankara 2021.

GÖVSA, İbrahim Alaettin, **Meşhur Adamlar: Hayatları Eserleri**, haz. Sedat Simavi, 2. Cilt, İstanbul 1933-35.

İSKİT, Server, **Türkiye'de Matbuat İdareleri ve Politikaları**, Başvekâlet Basın ve Yayın Umum Müdürlüğü Yayınları, İstanbul 1943.

ŞAHİN, İbrahim, **Selânikli Fazlı Necip'in Hayatı ve Eserleri**, Bilge Yayınları, Ankara 2004.

Türk Hayatı, Bütün Sayılar, Mart 1925-Mart 1926.

ZERMAN, Cengiz, **"Türk Hayatı" Mecmuasının Türk Kültür Hayatına Etkisi ve Metin İncelemeleri**,

yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sivas 1999.

29/03/2025 tarihinde <https://ataturkansiklopedisi.gov.tr/bilgi/turk-hayati-mecmuasi/?pdf=6523> adresinden erişilmiştir